

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ”

РЕЦЕНЗИЯ

Настоящата рецензия е изготвена на основание на Заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” № 2799/21.12.2022 г. за определяне на научно жури по процедурата за публична защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор” по докторска програма „Педагогическа и възрастова психология” в ПН 3.2 Психология, 3. Социални, стопански и правни науки, и е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане, Закон за висшето образование, както и действащите Вътрешни правила на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Рецензент: Доц. д-р Наташа Ангелова, катедра „Психология”, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Тема: „Креативност, мотивация, и родителска подкрепа при ученици от начална училищна възраст“

Докторант: Благовеста Димитрова Дафкова катедра „Психология”, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Научен ръководител: Доц. д.н. Стоил Мавродиев, катедра „Психология”, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски”.

1. Актуалност и значимост на темата

Темата на дисертацията е актуална и проучването е стимулирано от наблюденията на докторантката в професионалната ѝ практика, че намалява мотивацията на учениците от начална училищна възраст, по време на учебния процес и, че е на лице необходимост от използване на иновативни подходи за насърчаване на креативността и творчеството в начална училищна възраст. Както съвсем правилно отбелязва докторантката, при съвременните ученици се наблюдава голяма необходимост от засиленото използване на иновативни методи за преподаване, за плавно превключване и задържане на вниманието при усвояването на новите знания и прилагането им на практика.

2. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата

Дисертационният труд *„Креативност, мотивация, и родителска подкрепа при ученици от начална училищна възраст“* е обсъден и предложен за публична защита от катедра „Психология“ при Философски факултет на Югозападен университет „Неофит Рилски“. Представеният комплект документи съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на Югозападен университет „Неофит Рилски“. От приложените документи е видно, че са спазени всички процедури по провеждане на докторантурата, предварителното обсъждане на дисертационния труд и насочването му към защита.

Представената за рецензиране разработка се състои от 212 страници и следва класическа структура за представяне на научно изследване. Коректно цитирани са всички 96 научни източника.

Глава първа представя теоретичната рамка въз основа на която, докторантката базира методологията за провеждане на психологическото си изследване. Тази част запознава читателя както с възрастовите особености на учениците от начална училищна възраст по отношение на тяхното познавателно, комуникативно и емоционално развитие, така и с мотивационните теории и особеностите на устойчивата учебна мотивация. Като за едни от най-успешните подходи, Благвеста Дафкова посочва творчеството и ученето чрез игра. Разсъжденията на докторантката имат добра свързаност с предходни научни изследвания. Докторантката провокира интереса към дисертацията си и чрез включване на родителите и учителите в научното си изследване. Специална точка от тази глава е посветена на партньорството между родители и образователните институции за насърчаване на креативността и мотивацията на учениците. Първа глава завършва с изводи от проучената литература, които встъпват като основа за изграждане логически преход към следващата глава.

Във **втора глава** от дисертацията, Благвеста Дафкова е представила дизайна на изследването си: изследвани са 100 ученици от училища в гр. Благоевград. Групата изследвани е разделена на контролна и експериментална. След първичното изследване с инструментите за креативност и мотивация изследваните лица са разделени на две групи – експериментална (ЕГ) и контролна (КГ), като групите са формирани така, че креативността и мотивацията да не се различават значимо между двете групи. След това с ЕГ се прилага разработената *Програма за повишаване на креативността и мотивацията училището при ученици от начална*

училищна възраст. Повторното изследване с инструментите за креативност и мотивация включва отново децата и от ЕГ и от КГ, като се прави анализ на различията между групите. Благовеста Дафкова е описала много ясно и подробно организацията и начина на провеждане на емпиричното изследване и апробиране на програмата.

Целта на изследването е: да се изследва мотивацията и креативността на учениците в начална училищна възраст и да се предложи и апробира модел-програма за повишаването мотивацията и креативността. На база поставената цел, докторантката издига общо три (3) хипотези. Докторантката предполага, че предложената *Програма за повишаване креативността и мотивацията* ще доведе до значими промени в мотивацията на учениците (от ЕГ) в начална училищна възраст. Също така авторката на изследването допуска, че предложената *Програма за повишаване креативността и мотивацията* ще доведе до значими промени в креативността на учениците (от ЕГ) в начална училищна възраст. И на края, Благовеста Дафкова предполага, че при контролната група няма да се установят значими промени по отношение мотивацията и креативността след повторното изследване.

Много подробно е описана *програмата за повишаване креативността и мотивацията*, както и методите, начините за реализирането ѝ и очакваните резултати.

Втора глава също така завършва с изводи, което изключително добре подпомага разбирането на детайлно представената изследователска програма.

Трета глава е озаглавена „Анализ на резултатите от психологическото изследване”. Благовеста Дафкова започва тази глава с информация за честотното разпределение на изследваните ученици според

пол, възраст, клас и училище. След това докторантката ни запознава подробно и с групата на изследваните учители и родители и тяхното разпределение според пола, възрастта, стажа и образованието им.

За онагледяване на резултатите, дисертантката е използвала тридесет (30) таблици и сто и две (102) графики.

Резултатите са представени в десет рубрики, всяка по отделно представя данни от проведените количествени анализи за доказване на хипотезите. Във всяка една от рубриците са представени таблици и графики с получените резултати.

Резултатите от всяка една хипотеза са коментирани и обобщени, което позволява по по-прегледен и ясен начин да се проследява информацията в текста.

Благовеста Дафкова предлага изводи на основните резултати от трета глава в края ѝ, но в самостоятелна част може да се прочете заключението на труда, което прави дисертантката. Проведените от докторантката изследвания показват, че при учениците от ЕГ след като е проведена *Програма за повишаване креативността и мотивацията* се установяват значимо по-високи нива на креативност (креативност като конструкт включващ четирите когнитивни фактори за дивергентно мислене): гъвкавост по отношение на промените в първоначално предоставените рисунки; оригиналност на идеите; разработеност, свързана със симетрията; способност за образно представяне на същността на рисунките чрез словесен запас. Освен това Благовеста Дафкова доказва, че се наблюдава намаляване на отрицателното и неутралното отношение към учебната дейност при изследваните ученици от ЕГ след проведената *Програма за повишаване креативността и мотивацията* в сравнение с преди това, тоест установила е значимо повишение на положителното отношение към

учебната дейност при изследваните ученици от ЕГ след проведената програма.

Приемам самооценката на формулираните приноси. В духа на дисертацията бих искала да отбележа два от приносите, които са изцяло авторово творчество:

- Създаден е оригинален модел за повишаване мотивацията и креативността на учениците в начална училищна възраст.
- Разработени са препоръки за промяна в провеждания образователен процес, чрез която да се повиши мотивацията на учениците от начален етап и да се насърчи проявата на творчество и креативност.

Публикациите, общо пет (5) са пряко свързани с темата на дисертацията и са публикувани в научни сборници, което е още едно доказателство за високото ниво на научната работа на Благовеста Дафкова.

3. Техническо изпълнение

В стилистично отношение работата е издържана добре. Библиографските източници са актуални и са на кирилица, и латиница. В дисертацията не се установява наличие на плагиатство. В автореферата са отразени коректно основните моменти от дисертационният труд в структурно и съдържателно отношение.

4. Заключение.

Представеният научен труд показва, че докторант *Благовеста Дафкова* притежава задълбочени познания по темата на дисертацията и несъмнени компетенции в областта на педагогическата и възрастовата психология. Въз основа на изложеното по-горе приемам, че предложеният

дисертационен труд „*Креативност, мотивация, и родителска подкрепа при ученици от начална училищна възраст*“ отговаря на изискванията, посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България. Поради това давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам да бъде присъдена на *Благовеста Дафкова* образователната и научна степен „доктор“.

26.12.2022г.
гр. Благоевград

Подпис:
(доц.д-р Наташа Ангелова)

SOUTH-WEST UNIVERSITY "NEOFIT RILSKI"

REVIEW

The present review was prepared on the basis of the Order of the Rector of the SWU "Neofit Rilski" No. 2799/21.12.2022 for the appointment of a scientific jury for the public defense of a dissertation for the awarding of a Ph.D. in the doctoral program "Pedagogical and age psychology" in 3.2 Psychology, 3. Social, economic and legal sciences, and is in accordance with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Rules for its Implementation, the Law on Higher Education, as well as the current Internal Rules of South-West University "Neofit Rilski".

Reviewer: Assoc. Prof. Natasha Angelova, Ph.D., Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South -West University "Neofit Rilski".

Topic: "Creativity, motivation, and parental support in elementary school-aged students"

Ph.D. student: Blagovesta Dimitrova Dafkova, Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South-West University "Neofit Rilski".

Supervisor: Assoc. Prof. D.Sc. Stoil Mavrodiev, Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South-West University "Neofit Rilski".

1. Relevance and importance of the topic

The topic of the dissertation is important. The study is stimulated by the observations of the Blagovesta Dafkova in her professional practice that the school motivation of primary school students is low. The professional experience of Blagovesta Dafkova was stimulated her search for and to use innovative approaches to promote creativity at primary school-age students as a tool for improving their motivation for participation in the learning process and all other class activities. As the doctoral student rightly notes, modern students have increased need for the use of innovative teaching methods, for smooth switching and retention of attention when learning new knowledge and applying it in practice.

2. Characteristics of the candidate's scientific and applied production

The dissertation "*Creativity, motivation, and parental support in elementary school-aged students*" was discussed and proposed for public defense by the "Psychology" department at the Faculty of Philosophy at South-West University "Neofit Rilski". The presented set of documents corresponds to the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Rules for its Implementation and the Internal Rules for the Development of the Academic Staff of South-West University "Neofit Rilski". It is clear from the attached documents that all the procedures for conducting the doctoral study, the preliminary discussion of the dissertation have been followed and directing it to the defense.

The dissertation submitted for review consists of 212 pages and follows a classic structure for scientific study.

All 96 scientific sources are correctly cited.

Chapter one presents the theoretical framework on which the Blagovesta Dafkova based the methodology for conducting her psychological research. This part acquaints the reader both with the age characteristics of primary school-aged students in terms of their cognitive, communicative and emotional development, as well as with motivational theories and the characteristics of sustainable learning motivation. As one of the most successful approaches, Blagovesta Dafkova pointed to creativity and learning through play. The theoretical part written by Blagovesta Dafkova has a good connection with previous research. The doctoral student provoked interest in her dissertation by including parents and teachers in her research. A special point of this chapter is dedicated to the partnership between parents and educational institutions to promote creativity and motivation of students. The first chapter ends with conclusions from the studied literature, which act as a basis for building a logical transition to the next chapter.

In the **second chapter** of the dissertation, Blagovesta Dafkova presented the design of her research: 100 students from schools in Blagoevgrad were studied. The research group is divided into control and experimental. After the primary research with creativity and motivation tools, the subjects were divided into two groups - experimental (EG) and control (CG), with the groups formed so that creativity and motivation did not differ significantly between the two groups. After that, with EG was implemented the *Program for increasing the creativity and motivation of the school among students of primary school age*. A re-examination with the creativity and motivation instruments again includes children from both EG and CG, analyzing group differences. Blagovesta Dafkova has described very clearly and in detail the organization and way of conducting the empirical research and testing of the program.

The purpose of the research is: to investigate the motivation and creativity of students of primary school age and to propose and approve a model-program

for increasing motivation and creativity. Based on the set goal, the doctoral student raised a total of three (3) hypotheses. The PhD student suggests that the proposed *Program for Increasing Creativity and Motivation* will lead to significant changes in the motivation of students (from EG) in primary school age. Also, the author of the study assumes that the proposed *Program for increasing creativity and motivation* will lead to significant changes in the creativity of students (from EG) in primary school age. And finally, Blagovesta Dafkova suggested that no significant changes in terms of motivation and creativity will be found in the control group after the re-examination.

The implementation and expected results of the program for increasing creativity and motivation were described in great details.

The second chapter also ends with conclusions, which extremely well supports the understanding of the research program presented in detail.

The third chapter is entitled "Analysis of the results of the psychological research". Blagovesta Dafkova began this chapter with information on the frequency distribution of the studied students according to gender, age, class and school. After that, the doctoral student introduced us to the group of teachers and parents studied and their distribution according to their gender, age, experience and education.

To visualize the results, the Blagovesta Dafkova used thirty (30) tables and one hundred and two (102) graphs.

The results are presented in ten headings, each of which separately presents data from the conducted quantitative analyzes to prove the hypotheses. Tables and graphs with the obtained results are presented in each of the headings.

The results of each hypothesis are commented and summarized, which allows to follow the information in the text in a more comprehensive and clear way.

Blagovesta Dafkova offers conclusions of the main results of the third chapter at the end of it, but in a separate part one can read the conclusion of the thesis. The research carried out by Blagovesta Dafkova showed that after the *program for increasing creativity and motivation* was carried out, significantly higher levels of creativity (creativity as a construct including the four cognitive factors for divergent thinking) were found in primary school students: flexibility in relation to changes in the initial the drawings provided; originality of ideas; elaborateness related to symmetry; ability to visually represent the essence of drawings through vocabulary. In addition, Blagovesta Dafkova proved that there is a decrease in the negative and neutral attitude towards the educational activity among the studied primary school students after the *program for increasing creativity and motivation* compared to before. She found a significant increase in the positive attitude towards the educational activity among the studied EG students after the program.

I accept the self-assessment of the formulated contributions. In the spirit of the dissertation, I would like to highlight two of the contributions that are entirely the author's work:

- An original model was created to increase the motivation and creativity of students of primary school age.
- developed for changes in the ongoing educational process, through which to increase the motivation of students from the primary stage and to encourage the manifestation of creativity.

The publications, a total of five (5) are directly related to the topic of the dissertation and were published in scientific journals, which is another proof of the high level of Blagovesta Dafkova 's scientific work .

3. Technically performance

Stylistically, the work is well done. The bibliographic sources are up-to-date and are in Cyrillic and Latin. Plagiarism is not found in the dissertation. In the abstract, the main points of the dissertation are correctly reflected in terms of structure and content.

4. Conclusion.

The presented scientific work shows that doctoral student *Blagovesta Dafkova* has in-depth knowledge of the subject of the dissertation and undoubted competences in the field of pedagogical and age psychology. Based on the above, I accept that the proposed dissertation "*Creativity, motivation, and parental support in elementary school students*" meets the requirements specified in the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria. Therefore, I give a positive assessment of the dissertation work and suggest that it be awarded to *Blagovesta Dafkova* the educational and scientific degree "doctor".

26.12.2022
Blagoevgrad

Signature:
(Assoc. Prof. Natasha Angelova, ph.d.)